

POSTANOWIENIE

29 sierpnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Monika Koba

na posiedzeniu niejawnym 29 sierpnia 2025 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa P.P.-B.
przeciwko (...) Bank spółce akcyjnej w W.
o ustalenie i zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej (...) Bank spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie
z 27 lutego 2024 r., I ACa 1114/22,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia pozwanemu odpisu niniejszego postanowienia do dnia zapłaty.**

[A.T.]

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 6 lipca 2022 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie ustalił, że umowa o kredyt hipoteczny zawarta 17 lipca 2008 r. między powódką P.P. – B. a (...) Bank spółką akcyjną (poprzednikiem prawnym pozwanego [...] Banku spółki akcyjnej w W.) jest nieważna oraz zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 133 228,88

zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 2 marca 2022 r. do dnia zapłaty i orzekł o kosztach procesu.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie wyrokiem z 27 lutego 2024 r. oddalił apelację pozwanego i orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez pozwanego. Skarżący we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powołał się na przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 3 k.p.c.

Zdaniem skarżącego w sprawie występują istotne zagadnienia prawne wymagające odpowiedzi na pytania:

1. „Czy w przypadku umów kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do kursu waluty obcej, poinformowanie potencjalnego kredytobiorcy o obciążającym kredytobiorcę ryzyku zmiany kursu waluty stanowiącej podstawę waloryzacji, bez wskazania, w jaki sposób bank-kredytodawca pozyskuje finansowanie kredytu oraz w jaki sposób ogranicza własne ryzyko kursowe, stanowi nieuczciwą praktykę rynkową w rozumieniu ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (stan na dzień zawarcia spornej umowy: Dz. U. 2007 r., Nr 171, poz. 1206, dalej jako „u.p.n.p.r.” lub „ustawa o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym”), w szczególności praktykę rynkową stanowiącą zaniechanie wprowadzające w błąd, a jeżeli tak, to czy konsekwencją takiej rzekomej nieuczciwej praktyki rynkowej jest unieważnienie umowy na podstawie art. 12 ust. 1 pkt. 4 u.p.n.p.r.”;
2. „W jakim terminie przedawnia się roszczenie obejmujące naprawienie szkody wyrządzonej nieuczciwą praktyką rynkową, poprzez żądanie unieważnienia umowy, w rozumieniu art. 12 ust. 1 pkt 4 u.p.n.p.r. i zwrotu świadczeń nienależnie świadczonych na podstawie tej umowy?”;
3. „Czy jest zgodne z art. 321 § 1 k.p.c. stwierdzenie, że umowa kredytu jest nieważna, w oparciu o art. 12 ust. 1 pkt 4 u.p.n.p.r. i uwzględnienie roszczeń strony powodowej w oparciu o tę tezę, jeżeli powództwo nie obejmowało roszczenia o unieważnienie umowy na tej podstawie, a wyłącznie roszczenie

o zapłatę i ustalenie, wywodzone z zarzutu abuzywności części postanowień umowy?”;

4. „Czy żądanie „ustalenia nieważności umowy” stanowi roszczenie dopuszczalne na gruncie przepisów k.p.c., czy może być uwzględnione przez sąd rozpatrujący sprawę, a jeżeli takie sformułowanie roszczenia jest wadliwe, to jaki powinien być skutek zgłoszenia takiego powództwa przez stronę powodową?”;
5. „Jeżeli stronie powodowej przysługuje dalej idące roszczenie o zapłatę wynikające ze stosunku prawnego w postaci rzekomo nieważnej umowy kredytu indeksowanego (waloryzowanego) kursem waluty obcej, w szczególności wynikające z możliwości żądania zwrotu dokonanych świadczeń na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu, to czy strona powodowa posiada interes prawny w żądaniu ustalenia nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy”;
6. „Czy umowa kredytu stanowi umowę wzajemną, ewentualnie, jeżeli umowa kredytu nie stanowi umowy wzajemnej, to czy dopuszczalne jest mimo tego skorzystanie przez kredytodawcę z prawa zatrzymania w sytuacji, gdy ma miejsce nieważność umowy?”;

Ponadto zdaniem skarżącego istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów:

1. art. 4 ust. 1 i 2 u.p.n.p.r. w zw. z 6 ust. 1 u.p.n.p.r. oraz art. 12 ust. 1 pkt 4 u.p.n.p.r. - wątpliwość polega na tym, czy poinformowanie potencjalnego kredytobiorcy, wnioskującego o kredyt waloryzowany (indeksowany) kursem waluty obcej, o obciążającym kredytobiorcę ryzyku zmiany kursu waluty stanowiącej podstawę waloryzacji, bez wskazania, w jaki sposób bank-kredytodawca pozyskuje finansowanie kredytu oraz w jaki sposób ogranicza własne ryzyko kursowe, stanowi nieuczciwą praktykę rynkową, w szczególności praktykę rynkową stanowiącą zaniechanie wprowadzające w błąd, a jeżeli tak, to czy konsekwencją takiej rzekomej nieuczciwej praktyki rynkowej jest unieważnienie umowy;

2. art. 117 § 1 k.c. w zw. z art. 442¹ § 1 k.c., w zw. z art. 12 ust. 1 pkt 4 u.p.n.p.r., - wątpliwość dotyczy tego, jaki termin przedawnienia należy przyjąć dla roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej nieuczciwą praktyką rynkową, poprzez żądanie unieważnienia umowy, w rozumieniu art. 12 ust. 1 pkt 4 u.p.n.p.r. i zwrotu świadczeń nienależnie świadczonych na podstawie tej umowy?";
3. art. 321 § 1 k.p.c. w zw. z art. 12 ust. 1 pkt 4 u.p.n.p.r. i art. 385¹ § 1 i 2 k.c. - wątpliwość polega na tym, czy dopuszczalne jest stwierdzenie nieważności umowy kredytu, w oparciu o art. 12 ust. 1 pkt 4 u.p.n.p.r. i uwzględnienie roszczeń strony powodowej w oparciu o tę tezę, jeżeli powództwo nie obejmowało roszczenia o unieważnienie umowy na tej podstawie, a wyłącznie roszczenie o zapłatę i ustalenie, wywodzone z zarzutu abuzywności części postanowień umowy?";
4. art 189 k.p.c. w zw. z art. 130^{1a} § 1 k.p.c. - wątpliwość polega na tym, czy roszczenie o ustalenie nieważności umowy stanowi dopuszczalny sposób sformułowania powództwa, w szczególności przewidziane w art. 189 k.p.c. żądanie o ustalenie istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, a jeżeli nie - to jaki jest skutek sformułowania w taki błędny sposób roszczenia oraz uwzględnienia go w takim błędnym brzmieniu przez Sąd, w szczególności czy stanowi to brak formalny pozwu;
5. art 189 k.p.c. - wątpliwość polega na tym, czy w sytuacji, gdy powodowi przysługuje dalej idące roszczenie o zapłatę, wynikające ze stosunku prawnego w postaci rzekomo nieważnej umowy kredytu indeksowanego (waloryzowanego) kursem waluty obcej, w szczególności wynikające z możliwości żądania zwrotu dokonanych świadczeń na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu, to czy strona powodowa posiada interes prawny w żądaniu ustalenia nieistnienia stosunku prawnego;
6. art 496 k.c. w zw. z art. 497 k.c., w zw. z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (obecnie: tj. Dz.U. 2021, poz. 2439 z późn. zm. dalej jako: „p.b”.) - wątpliwość polega na tym, czy umowa kredytu jest umową wzajemną, a nawet jeżeli nie stanowi umowy wzajemnej, to czy

dopuszczalne jest mimo tego skorzystanie przez kredytodawcę z prawa zatrzymania w sytuacji, gdy ma miejsce nieważność umowy kredytu.

Niezależnie od powyższego w ocenie skarżącego skarga powinna być przyjęta do rozpoznania z uwagi na nieważność postępowania (art. 379 pkt 5 k.p.c.), ponieważ strona pozwana została pozbawiona możliwości obrony swych praw, z uwagi na to, że Sąd pierwszej instancji stwierdził, że umowa podlega unieważnieniu na podstawie przepisów ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, bez uprzedniego poinformowania strony pozwanej o rozważaniu przyjęcia takiej wykładni oraz bez umożliwienia pozwanemu ustosunkowania się do tej tezy.

W ocenie pozwanego, zmiana ta stanowi wyraz zmiany podstawy faktycznej, co uzasadnia sformułowany w skardze kasacyjnej zarzut naruszenia art. 321 § 1 k.p.c. Gdyby jednak Sąd Najwyższy doszedł do przekonania, że stwierdzenie upadku umowy w oparciu o naruszenie przepisów ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, a nie zgłaszanych przez stronę powodową przepisów dotyczących abuzywności postanowień umownych, stanowi element podstawy prawnej, a nie faktycznej powództwa, to w takiej sytuacji Sąd pierwszej instancji zaniechał obowiązku poinformowania pozwanego o planowanej zmianie podstawy prawnej, co sprawiło, że pozwany nie mógł się ustosunkować do twierdzenia o rzekomym naruszeniu przepisów ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym i przedstawić swoich kontrargumentów w stosunku do tak rozumianego skutku abuzywności. Pozwany co prawda przedstawił swoją argumentację w apelacji, zgodnie jednak z zasadą dwuinstancyjności postępowania, stronie pozwanej powinno być przyznane pełne prawo do zaprezentowania swojego stanowiska przed oboma instancjami w sprawie.

Powódka w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosła o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Nie zachodzi podstawa do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na nieważność postępowania (art. 379 pkt 5 k.p.c.).

Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania jest bowiem wyłącznie nieważność postępowania przed Sądem drugiej instancji (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.). Skarżący powołał się natomiast na mającą mieć miejsce nieważność postępowania przed Sądem pierwszej instancji z uwagi na unieważnienie umowy kredytu na podstawie przepisów ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym bez uprzedniego poinformowania strony pozwanej o rozważaniu przyjęcia takiej wykładni oraz bez umożliwienia pozwanemu ustosunkowania się do tej tezy.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wzięcie przez Sąd Najwyższy z urzędu pod rozagę nieważności postępowania, dotyczy tylko nieważności postępowania przed sądem drugiej instancji. Natomiast badanie w ramach kontroli kasacyjnej nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji jest możliwe jedynie pośrednio, gdyby skarżący w ramach podstawy drugiej (art. 398³ §1 pkt. 2 k.p.c.) zarzucił sądowi drugiej instancji naruszenie art. 386 § 2 k.p.c. poprzez nieuwzględnienie nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji. Wynika to z faktu, że skarga kasacyjna jest środkiem zaskarżenia od orzeczeń sądu drugiej instancji, a naruszenia prawa popełnione przez sąd pierwszej instancji są przedmiotem kontroli apelacyjnej, również w zakresie, w jakim prowadzą do nieważności postępowania (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z 21 listopada 1997 r., I CKN 825/97, OSNC 1998, nr 5, poz. 81; z 8 stycznia 1998 r., II CKN 553/97, OSP 1999, nr 7-8, poz.138; z 26 lutego 2002 r., I CKN 267/01, Biuletyn Informacji Prawnej 1993, Nr 3, str.4; z 11 stycznia 2006 r., III CK 328/05, „Monitor Prawniczy” 2006, nr 3, s.115; z 16 listopada 2006 r., II CSK 177/06, niepubl.; z 24 maja 2007r., V CSK 62/07, niepubl.; z 8 października 2009 r., II CSK 156/09, niepubl.; z 1 września 2010 r., II UK 101/10, niepubl. oraz postanowienia Sądu Najwyższego z 10 sierpnia 2005 r., I CK 194/05, niepubl. i z 16 listopada 2006 r., II CSK 177/06, niepubl.).

Skarżący wprowadził zarzucił Sądowi drugiej instancji w ramach podstawy drugiej (art. 398³ § 1 pkt. 2 k.p.c.) naruszenie art. 378 § 1 k.p.c. w zw. z art. 386 § 2 k.p.c., poprzez niewzięcie pod uwagę z urzędu nieważności postępowania przed Sądem pierwszej instancji, wynikającej z naruszenia przez ten Sąd art. 156² k.p.c. w zw. z art. 210 § 1 k.p.c. w zw. z art. 2 i 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej

Polskiej, poprzez zmianę podstawy prawnej roszczenia bez uprzedniego poinformowania o tym stron i uniemożliwienie pozwanemu odniesienia się, pisemnego lub choćby ustnego, do tezy o upadku umowy, która nie była formułowana w postępowaniu przez powódkę co miało skutkować pozbawieniem pozwanego możliwości obrony jego praw.

Stanowisko to nie zasługuje jednak na podzielenie. Uważna analiza motywów wyroku Sądu pierwszej instancji, prowadzi bowiem do wniosku, że Sąd ten nie stwierdził nieważności umowy kredytu na podstawie ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym ani nie zasądził na rzecz powódki kwoty 133 228,88 zł tytułem odszkodowania na podstawie tej ustawy (k. 258-270). Przywołanie przez ten Sąd przepisów ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym nie świadczy o zmianie wskazanej w pozwie podstawy faktycznej, czy prawnej rozstrzygnięcia, a było jedynie posiłkową argumentacją prawną tego Sądu.

O pozbawieniu pozwanego możliwości obrony jego praw nie może być mowy także z tego względu, że miał możliwość przedstawienia swojego stanowiska w tym przedmiocie w apelacji i zgłoszenia stosownych zarzutów. Bezpodstawne jest zatem stanowisko skarżącego, że Sąd Apelacyjny powinien stwierdzić nieważność postępowania przed Sądem pierwszej instancji z uwagi na pozbawienie pozwanego możliwości obrony swoich praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.), w sytuacji, gdy sam skarżący po zapoznaniu się z motywami wyroku Sądu pierwszej instancji nie dostrzegł by jego prawa zostały naruszone w kontekstach podnoszonych aktualnie we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz podstawach skargi.

Ponadto z motywów wyroku Sądu Apelacyjnego nie wynika, by Sąd ten odwoływał się do ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym i czynił regulacje tej ustawy podstawą swojego rozstrzygnięcia.

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne

wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą usuwanie błędów w zakresie wykładni i stosowania prawa w każdej indywidualnej sprawie.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma istotne znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151).

Oparcie natomiast wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć. Nie istnieje przy tym istotne zagadnienie prawne ani potrzeba wykładni przepisów prawa, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia oraz wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (zob. m. in. postanowienia Sądu Najwyższego z 17 marca 2015 r., I PK 4/15, niepubl.; z 23 kwietnia 2015 r., I CSK 691/14, niepubl.; i z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, niepubl.).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia tych wymagań.

Problematyka, związana z ustawą o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, w tym kwestie unieważnienia umowy na podstawie art. 12 ust. 1 pkt 4 u.p.n.p.r., zasady przedawnienia roszczenia obejmującego naprawienie szkody wyrządzonej nieprawidłową praktyką rynkową przez unieważnienie umowy i zwrotu świadczeń nienależnych uiszczonych na podstawie tej ustawy, nie może stać się podstawą przyjęcia skargi do rozpoznania. Przepisy ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym nie były bowiem podstawą rozstrzygnięcia Sądu drugiej instancji, a od orzeczenia tego Sądu jest wywodzona skarga kasacyjna. Nie jest natomiast rzeczą Sądu Najwyższego rozstrzyganie problemów teoretycznych których wyjaśnienie nie ma istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, w której wniesiono skargę.

Z tego samego względu bezprzedmiotowe jest rozważanie przez Sąd Najwyższy, czy zgodne z art. 321 § 1 k.p.c. jest stwierdzenie, że umowa jest nieważna na podstawie art. 12 ust. 1 pkt 4 u.p.n.p.r. i uwzględnienie roszczeń strony powodowej w oparciu o tę tezę, mimo, że powództwo nie obejmowało roszczenia o unieważnienie umowy na tej podstawie, a wyłącznie roszczenie o zapłatę i ustalenie, wywodzone z zarzutu abuzywności części postanowień umowy. Sąd Apelacyjny nie uwzględniał bowiem powództwa na tej podstawie.

Pozostałe problemy przedstawione przez skarżącego, także nie spełniają przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania.

Problematyka na którą wskazuje skarżący była bowiem wielokrotnie przedmiotem wypowiedzi w nowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego, ukształtowanym pod wpływem orzecznictwa TSUE – w odniesieniu do zbliżonych treścią umów kredytowych - a pozwany przekonująco nie wykazał, by istniała potrzeba ponownej wypowiedzi Sądu Najwyższego w tym przedmiocie. Na obecnym etapie rozwoju orzecznictwa sądowego w sprawach dotyczących konsumenckich kredytów hipotecznych denominowanych lub indeksowanych do franka szwajcarskiego nie mają już one przymiotu nowości i nie wywołują istotnych rozbieżności w orzecznictwie.

Przyjęcia skargi do rozpoznania nie uzasadnia sygnalizowana przez skarżącego potrzeba wykładni art. 189 k.p.c. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wielokrotnie wyjaśniano, że interes prawny - o którym mowa w art. 189 k.p.c. - należy postrzegać elastycznie, z uwzględnieniem celowościowej wykładni tego pojęcia, szeroko pojmowanego dostępu do sądów oraz konkretnych okoliczności sprawy. Powód zachowuje interes prawny w zgłoszeniu powództwa o ustalenie nieistnienia (nieważności) stosunku prawnego, jeżeli mimo przysługującego mu powództwa o świadczenie na podstawie spornego stosunku prawnego ze stosunku tego wynikają inne, dalej idące skutki, których dochodzenie w drodze powództwa o zapłatę nie jest możliwe lub aktualne. W takich stanach faktycznych jedynie powództwo o ustalenie nieistnienia tego stosunku prawnego – z uwzględnieniem procesowych skutków wyroku o ustalenie, w szczególności granic prawomocności materialnej - może w pełny sposób zaspokoić interes prawny powoda, zapobiec potencjalnym sporom między stronami na przyszłość, a zatem w definitywny sposób rozstrzygnąć niepewną sytuację prawną związaną ze spornym stosunkiem prawnym (zob. m.in. uzasadnienie uchwał Sądu Najwyższego z 17 grudnia 1993 r., III CZP 171/93, OSNCP 1994, nr 7-8, poz. 149 i z 20 października 2015 r., III CZP 27/15, OSNC 2016, nr 3, poz. 31 oraz wyroki Sądu Najwyższego z 2 lipca 2015 r., V CSK 640/14, niepubl.; z 2 lutego 2006 r., II CK 395/05, niepubl.; z 25 lutego 2022 r., II CSKP 87/22, niepubl.; i z 23 kwietnia 2021 r., II CSK 9/21, niepubl.).

Sąd Najwyższy wyjaśniał także, że ocena, czy powodowi przysługuje interes prawny w wytoczeniu powództwa o ustalenie, mimo możliwości zgłoszenia powództwa o świadczenie powinien być oceniany w okolicznościach konkretnej sprawy. Możliwość dochodzenia roszczenia o zwrot zapłaconych rat kredytu nie eliminuje interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieistnienia stosunku prawnego w związku z nieważnością umowy kredytu. Wyrok zasądzający świadczenie restytucyjne na rzecz kredytobiorcy nie rozstrzygałby bowiem – ze skutkiem wynikającym z art. 365 § 1 k.p.c. – czy stosunek kredytu został ważnie zawiązany (zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 28 lipca 2023 r., II CSKP 611/22, niepubl.; postanowienie Sądu Najwyższego z 28 lipca 2023 r., I CSK 4275/22, niepubl.).

Skarżący nie wykazał także potrzeby ponownego badania kryteriów zastosowania w sprawach kredytów frankowych art. 189 k.p.c. Było to konieczne,

w orzecnictwie Sądu Najwyższego powszechnie dopuszcza się bowiem wystąpienie z żądaniem ustalenia nieistnienia stosunku kredytu ze względu na nieważność umowy kredytu (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z 10 maja 2022 r., II CSKP 163/22, niepubl.; z 20 czerwca 2022 r., II CSKP 701/22, niepubl. i z 28 lipca 2023 r., I CSK 611/22; zob. także uchwały Sądu Najwyższego z 23 września 2020 r., III CZP 57/10, OSNC 2011, nr 2, poz. 14 i z 15 września 2020 r., III CZP 87/19, OSNC 2021 r., nr 2, poz. 11 oraz wyrok Sądu Najwyższego z 6 listopada 2015 r., II CSK 56/15).

Nie istnieje także sygnalizowana przez skarżącego potrzeba wykładni art. 496 k.c. w zw. z art. 497 k.c. związana z możliwością skorzystania przez bank z zarzutu zatrzymania w kontekście wzajemności umowy kredytu. Kwestia wzajemności umowy kredytu została bowiem wyjaśniona w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 28 lutego 2025 r., III CZP 126/22, w której Sąd Najwyższy przyjął - z przyczyn szczegółowo wyjaśnionych w motywach uchwały - że umowa kredytu ma charakter wzajemny.

Stwierdzenie wzajemnego charakteru umowy kredytu nie jest jednak wystarczające do przyjęcia, że każdorazowo dopuszczalne jest skorzystanie przez Bank z zarzutu zatrzymania w sporze z konsumentem dochodzącym zwrotu nienależnego świadczenia wobec nieważności umowy kredytu. W tym zakresie w orzecnictwie TSUE wykluczono bowiem możliwość powołania się przez bank na prawo zatrzymania, jeżeli wykonanie tego prawa skutkowałoby utratą przez konsumenta prawa do uzyskania odsetek za opóźnienie od momentu upływu terminu określonego w wezwaniu do zapłaty (zob. wyrok TSUE z 14 grudnia 2023 r., C-28/22). W postanowieniu z 8 maja 2024 r., C-424/22 TSUE stwierdził natomiast, że art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie wykładni prawa krajowego, zgodnie z którą - w kontekście stwierdzenia nieważności umowy kredytu zawartej przez bank z konsumentem - powołanie się przez bank na prawo zatrzymania prowadzi do uzależnienia przysługującej konsumentowi możliwości uzyskania przez niego zapłaty kwot, które zasądzono od banku z uwagi na skutki restytucyjne wynikające ze stwierdzenia abuzywności warunków umownych, od równoczesnego zaofiarowania przez konsumenta zwrotu albo zabezpieczenia zwrotu całości

świadczenia otrzymanego od Banku na podstawie umowy kredytu, niezależnie od spłat dokonanych przez konsumenta (zob. w tym kontekście także wyroki Sądu Najwyższego z 28 lutego 2025 r., II CSKP 2231/22 i z 11 marca 2025 r., II CSKP 617/23).

Niezależnie od powyższego w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że w sytuacji, w której wzajemne wierzytelności są wyrażone w pieniądzu, uprawnienie do potrącenia należy postrzegać jako dalej idące w zestawieniu z prawem zatrzymania, którego istota polega na zabezpieczeniu wierzytelności przysługującej retencji przed ewentualną niewypłacalnością dłużnika (wierzyciela wzajemnego) przez uzależnienie spełnienia własnego świadczenia od zaoferowania świadczenia przez wierzyciela wzajemnego. W braku szczególnych okoliczności, których wykazanie obciąża stronę podnoszącą zarzut zatrzymania, podważa to legitymowany prawnie interes strony, która dysponując możliwością wymuszenia spełnienia świadczenia wzajemnego z możliwości tej nie korzysta, lecz powołuje się na potrzebę zabezpieczenia wierzytelności, którą może bez przeszkód egzekwować (zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 6 czerwca 2025 r., II CSKP 545/23, niepubl.). Sposób motywacji wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania w kontekście problematyki zarzutu zatrzymania nie wskazuje – w okolicznościach sprawy - na potrzebę kolejnej wypowiedzi Sądu Najwyższego w tym przedmiocie.

Z tych względów – uznając, że argumentacja przedstawiona we wniosku w zestawieniu z przywołanym orzecznictwem Sądu Najwyższego oraz orzecznictwem unijnym - nie stwarza podstawy do kolejnej wypowiedzi Sądu Najwyższego w przedstawionych przez skarżącego kwestiach, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 3, art. 98 § 1¹ k.p.c., art. 99 w zw. z art. 391 § 1 i w zw. z art. 398²¹ k.p.c., a także § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst. jedn. Dz.U. z 2023 r., poz. 1935, ze zm.).

[A.T.]

[a.t]